

ПОЗОРИШТЕ.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

ИЗЛАЗИ ЧЕТИРИ ПУТА НА НЕДЕЉУ НА ПО ТАБАКУ. — СТОЈИ ЗА НОВИ САД 40, А НА СТРАНУ 60 НОВ. МЕСЕЧНО. — ЗА ОГЛАСИ НАПЛАЋУЈЕ СЕ ОД ЈЕДНЕ ВРСТЕ 3 НОВ. И 30 ЗА ЖИГ СВАКИ ПУТ.

ЧУДНОВАТО ПОЗОРИШТЕ.

У животу имамо тако много лудих жеља, па за што да човеку и то један пут не падне на ум, да пожели да буде управитељ позоришни. Слатко је управљати, а у сваком човеку скрива се неки малитиран, па кад не може да влада правим светом, а оно нека је тај свет бар од дасака, где је небо и пакао мирно једно поред другог, где се радост вечно осмехива и где се најсладији греси, вештином замотани, врте и играју.

Кад се човек боље промисли, увиди, да та жеља истиче из мутног извора; властољубље, у малом или великом, рђава је страст човечија, те с тога ме стаје муке што морам да призnam, да је било часова, у којима сам и ја подлегоа тој страсти. И ја сам некад желио, да будем управитељ позоришни, наравно, једино из љубави према уметности, или да се послужим стручњачким изразом, у тој тежњи, да створим ваљане уметничке представе. Али да сам дубље погледао у своју душу, та хваљена љубав је уметности не би била најчиšтија. Таке жеље и ћевови пролазе сами од себе; човек бива старији, паметнији, можда и нешто озбиљнији, обазре се по широком белом свету, и у томе се онај други мали свет од дасака тако сузи и скупи, да га лепо можеш прегледати. Ако ти се и тад још појави та ванредна жеља за позоришним скриптом, то онда само треба да одеш на неколико година у Беч, Пешт, Београд, Загреб или Нови Сад, па да из близу посмотриш невоље позоришних управитеља, те да се за навек излечиш од те бољетице.

Ја не бих био ни за живу главу позоришни управитељ. Али кад бих морао да кајем какве тешке грехе, па да ме осуде на тешку робију да будем управитељ позоришни, а оно бар да ми оставе да бирам позориште које хоћу. У том случају не бих се дugo премишљао, окренуо

бих леђа свима народним и дворским, престоничким и варошким позориштима и рекао бих мојим судијама:

„Позориште што га ја жељим, нашао сам већ; то је необично позориште у лепој вароши Риму, у сиромашној, али исторично знаменитој четврти, близу старе римске пијаце (forum romanum). Два корака од некадашњег средишта свих догађаја, тик до оне позорнице, на којој су стари Римљани новесници света тако ваљано представљали, налази се Тесница са оним славним колима, на којима носи радост и жалост људску. Тамо се негује озбиљска трагедија и шаљиви народни комади, а недељом и свецем и балет; да још има опере, које ће временом такођер бити, позориште то било би узор универзалног позоришта, као што га у таком савршенству није било ни у једној немачкој престоници. Вештаци играју у опште са свим изврсно, и њихова свестрана даровитост, која потпуно савлађује све врсте позоришних дела, смеје се свакој критици у очи. Може бити веома лако да се такви дарови могу наћи и на другим позорницама, али што је ретко у тој струци, то је онај идеални међусобни живот тога уметничког народића. Они не знају за злобу и завист, нити код њих можеш наћи сплетака, суревњивости, самољубља и охолости. Две младе женске, што играју прве љубавнице, никада се још нису зарадиле, — а то је што нечуvenо у позоришној новесници. Ривалисање у љубавним стварима није познато за овим кулисама. Глумице живе тамо, и ако су необично даровите, тако морално као права богиња Пудиција. Наравно да се глумица, која приказује наивне улоге, диви трагедији, да се представљач природних улога чуди ономе, што приказује карактере, а први љубавник последњем комичару. Ту је свако вече

пуна кућа публике, која сваког глумца једнако одликује. У том позоришту, мимогред буди ре-чено, не само да су изврсне представе него је и улазница ванредно јефтина. Гледаоца и пред-стављача веже једна и иста срдачна и искрена веза. Па какав је још одношај тих вештака према управитељу им! Никал се још није до-годило, да је који глумац вратио управитељу улогу као незнатну. Свака улога, била мала или велика, учи се једнаком ревношћу и представља се једнаким даром. О распрама због повишице плате није се никад ни речице чуло — глумци играју бесплатно, бадава. Да који од њих пред управитељем пузи, а за леђима да га грди, као што то можда бива код других вештака, не да се овде ни замислити. Жалост је само што се имена тих изврсних вештака не могу обнaro-довати, јер они немају имена. Захвалном управитељу није дакле никако могуће да напише књигу о својим глумцима и да им спомен тако овековечи, као што је многи државници или нау-чењајк залуд желио. Мила несталина глумица, по-четница у вештини, умешна у љубави, много је занимљивија него државник или научењајк. Одлично својство тога позоришта то је, што

глумци и глумице не знају ни читати ни писа-ти..... Да скупимо сва добра својства! Разно-врсна реперторија, даровити представљачи, дру-жеван пријатељски живот вештака међу собом и према управитељу, никаквих трошкова, јер нема плате ни награда, нема управног одбора, ни врховног интенданта, мир, радост, слога, лака заслуга и приход — доиста и без натеривања сваки би се својевољно примио управе на такој позорници..... Поред ових врлина има још једна, последња: штампа се ни мало не брине за то позориште и једва зна да га има. Упра-витељ је дакле лак посао са гусарским родом бритичара, који су тако несносни, кад куде, а племенити, кад хвале; он не мора да виче про-тив њихове неправде, као да се тиче будућно-сти целога света кад се позориште дира; он у оп-ште и не мора да виче, јер га критика не дра-жи, она је за њема. Свака друга позорница прешла би у таким околностима у заборав, али ова цвета при том. У кратко, господо моја, ја нисам никад рад да будем управитељ позоришни, али кад бих баш морало бити, изабрао бих позориште, што сам га близу „римске пи-јаце“ открио.“

(Свршић се.)

ПОЛА ВИНА ПОЛА ВОДЕ.

ШАЉИВА ИГРА У ЈЕДНОМЕ ЧИНУ, ОД + КОСТЕ ТРИФКОВИЋА.

(Свршетак)

ЛАЗА (за себе.) Даклем ово је госпоја?

МАРИЈА. Дакле ви нисте слуга?

ЛАЗА. Ви нисте собарица? (Обоје прену у смеј.)

МАРИЈА (озбиљно) Господин Поповић, ви сте мене срамно преварили, издали сте се за слугу, — то није ни најмање каваљерски!

ЛАЗА (озбиљно.) Милостива госпо, то није нуж-дно, ја одустајем од свога дела, јер ја вас не ћу да узмем, ви можете ваш део слободно задржати.

МАРИЈА. Опростијте, ја не примам радо мило-стиње.

ЛАЗА. Ја још мање!

МАРИЈА. Онда ће те ми дакле допустити, да и ја одустанем.

ЛАЗА. Како хоћете! Је ли нужно писмено?

МАРИЈА. Како је ваша воља!

ЛАЗА. Нека је дакле писмено!

МАРИЈА. Нека је писмено (Седну сваки посебице за сто и пренемажу се као да би писали, а овамо крајом погледају једно на друго.)

ЛАЗА (скочи са столице и пређе Марији.) Молим вас, госпо! Кад већ не ћете да пођете за мене, држим, да сам у праву, да вас за узрок запитам.

МАРИЈА. Узрок је тај: да су сви мушки не-сталини, варалице, нису вредни честите жене, сматрају своје жене за робиње, држе себе за нешто паметније, хоће да вазда заповедају, на своју се жену дуре, све им је неправо, — једном речи, никад им се не може угодити!

ЛАЗА (невино.) Хтео сам само да знам! (Оде на место.)

МАРИЈА (устане и бајаги шетајући се по соби, приближе се Лази.) Ја држим, да би оно ваше пређашње питање и ја могла ставити, — из љубопитства само.

ЛАЗА. Хоћете да знате? За то, што женске ни-шта не знају, до само секирати мужа, сваки час

нову хаљину, сваки час у позориште, на игранку, на беседу, на село, у купатило, и не питајући има ли се одкуд; понда су љубоморне, сваки час се нађу увређене, падају у несвест и шта ја знам!

МАРИЈА (невино.) Хтеда сам само да знам!
(Оде на место.)

ЛАЗА (устане и пређе Мари.) У осталом, није баш сваки мушки несталан и варалица. Познајем ја и верне мужеве, који своју жену цене и поштују, својој жени угађају, држе је за свога друга, најбољег пријатеља, а зле речи никада не падне!

МАРИЈА (радосно.) Заиста?

ЛАЗА. Ја вам се заклињем!

МАРИЈА. То јест, има и женских, које не траже сваки час нову хаљину, који своју кућу чувају и за свога мужа живе, које не секирају свога мужа, на против бригу му растерују и сву своју снагу на то обрате, да га сретним и задовољним учине.

ЛАЗА (радосно.) Заиста! Има таквих женских?
МАРИЈА. Ја вас уверавам!

ЛАЗА. Може бити! (Седне да пише.)

МАРИЈА (тако исто, — ћуте обое.)

ЛАЗА. Желите ли ви баш писмено?

МАРИЈА. О, молим, ви сте желили!

ЛАЗА. Ја? Боже сачувај, ви сте!

МАРИЈА. Опростите, ја знам за цело да сте ви хтели!

ЛАЗА. Добро, кад сам ја хтео, а оно држим, да је доволно усмено.

МАРИЈА. Мени је свеједно! (Опет ћуте.)

ЛАЗА. Дакле ви сте рекли, да не ћете да пођете за мене?

МАРИЈА. Ко, ја? Ви сте рекли!

ЛАЗА. Ја? Боже сачувај! Ви сте били први.

МАРИЈА. Ви се варате — ја знам за цело, да сте ви —

ЛАЗА (полети јој.) Ако сам ја рекао, а ја —
МАРИЈА. Но?

ПОЈАВА ДЕСЕТА.

Софка, Јован и прећашњи.

ЈОВАН (носи Лази вино.) Изволите господине!

Софка (носи Мари воду.) Заповедајте милостива!

ЛАЗА (за себе.) Баш је сада морао доћи! (Наточи себи и проба.)

МАРИЈА (за себе.) Да те ћаво носи! (Наточи и проба.)
ЛАЗА. Ал' је кисело то вино!

МАРИЈА (стресе је.) Што ми је блутка та вода!

ЛАЗА (пређе Марији.) Смем ли можда мало вина усuti?

МАРИЈА. Ја ћу молити! А је ли можда по вољи мало воде?

ЛАЗА. Ја бих вас молио! (Наточе и пробају.) Но је ли сад вода блутка?

МАРИЈА. Са свим је добра! А вино је ли кисело?

ЛАЗА. Није, милостива госпо! Као што треба! Па да се куцнемо?

МАРИЈА. Не марим, то је српски адет!

ЛАЗА (приступи јој и пежним гласом) Милостива госпо! Ви сте вода, ја сам вино! Нити ваља вода без вина, нити вино без воде, нека буде од сада —

МАРИЈА (пружи му руку.) Попла вина, попла воде! (Загре се.)

ЛАЗА. И тако све ово није ништа друго било, до —

МАРИЈА. Предмет за шаљиву игру!

ЈОВАН. Молим, господине, још нешто треба за шаљиву игру.

ЛАЗА. А то је?

ЈОВАН. Да се и послужитељи узму!

ЛАЗА. Имали право! Критичару за љубав узмите се и вас двоје!

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(Избирачица.) Ова шаљива игра нашег на жалост су-више рано преминулог даровитог писца Косте Трифковића приказана је била у нашем позоришту 14. априла о. г. Гледајући ту шаљиву игру нисмо се могли отрести туге, која нас је савлађивала при помисли на велики губитак, који нас је смрћу његовом постигао. Да уде смо ти ми среће! Једва дочекамо да нам се роди по који детић, који је у стању новим животом задахнути нашу вишепута већ малаксалу, снагу народну на књижевном пољу, а већ нам га

немила коб истргне из наше средине, не остављајући нам ништа друго, до на срцу тугу!

О смој представи имамо само толико да рекнемо, да је добро исцела, а то тим више заслужује похвале и признања, што су већином улоге биле у рукама нашег позоришног подмлатка. Слава му! Само нека тако увек напред корача јуначки, па му се не ће отети ни потезки задатци. Јецује, у место г. Ј. Маринковиће, која се из неизнада пред представу разболела, одиграла г. Ј. Сајевићка. Ј.

Издаје управа српског народног позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

ПРЕ ПОЛАСКА ПОЗОРИШНЕ ДРУЖИНЕ НА ПУТ ПРЕТПОСЛЕДЊА ПРЕДСТАВА.

57. ПРЕДСТАВА.

ВАН ПРЕТИПЛАТЕ.

У НОВОМЕ САДУ У СРЕДУ 23. АПРИЛА 1875.

ПО ДРУГИ ПУТ:

Р О М Е О И Ј У Л І Ј А.

Трагедија у 5 чинова, написао Виљем Шекспир, с енглеског превео др. Лаза Костић, за Српску позорницу удеоио А. Хаџић.

О С О Б Е:

Ескало, кнез од Вероне	Вујић.
Гроф Парис, рођак кнезев	Аранђеловић.
Монтекић Капулет { главе двеју породица, које живе у завади	* Зорић.
Ромео, монтекићев син	Ружић.
Меркуцио, кнезев рођак и ромеов пријатељ	Сајевић.
Бенволио, монтекићев братић и ромеов пријатељ	Божовић.
Тибалто, братић трофице Капулетовице	Марковић.
Отац Лаврентије, калуђер из реда светога Фрање	Лукић.
Отац Јован, " " " " "	*
Валтазар, ромеов слуга	Добриновић.
Сима, капулетов слуга	Бунић.
Грофица Капулетовица	Ј. Маринковићка.
Јулија, капулетова ћи	Ј. Сајевићка.
Дојкиња јулијина	Ј. Поповићева.
Грађани из Вероне. Људи, жене, родбина монтекићева и капулетова. Образине, страже, пратња.	

Збива се већином у Верони, а почетак петога чина у Мантови.

Ко од наших претплатника жели своја места за ову представу задржати, нека се изволи тога ради пријавити у позоришној писарници најдуже до 11 сахата пре подне.

Поштовани претплатници умолявају се, да би изволели исплатити своју другу претплату или у трговини браће Поповића или увече на каси.

Улазнице се продају у писарници позоришној (стану матичном) од 9—12 пре подне и од 3—5 сахата после подне, а после на каси.

ПОЧЕТАК У 7 И ПО А СВРШЕТАК У 10 САХАТА.